

Metodika XII.

Středověká propaganda

IV. Prvky propaganda, komunikace, veřejnost

Úkoly 17.10.

1. Přečtěte si článek od Karla Hružy (,Einleitung: *Propaganda, Öffentlichkeit und Kommunikation im Mittelalter*, S. 9-25)
 - Co je propaganda, co Komunikace, co veřejnost ve středověku?
 - Vyberte si jednu s těchto tří kategorií a prohlubte ji (málá rešerše), představte výsledek v plénu

2. Výzva Urbana II. ke křižácké výpravě (1095)
 - které poznatky z Hružova textu se dají aplikovat na pramen (typ komunikace? Veřejnost?)?
 - Je to propaganda nebo ne?

Úkoly 17.10.

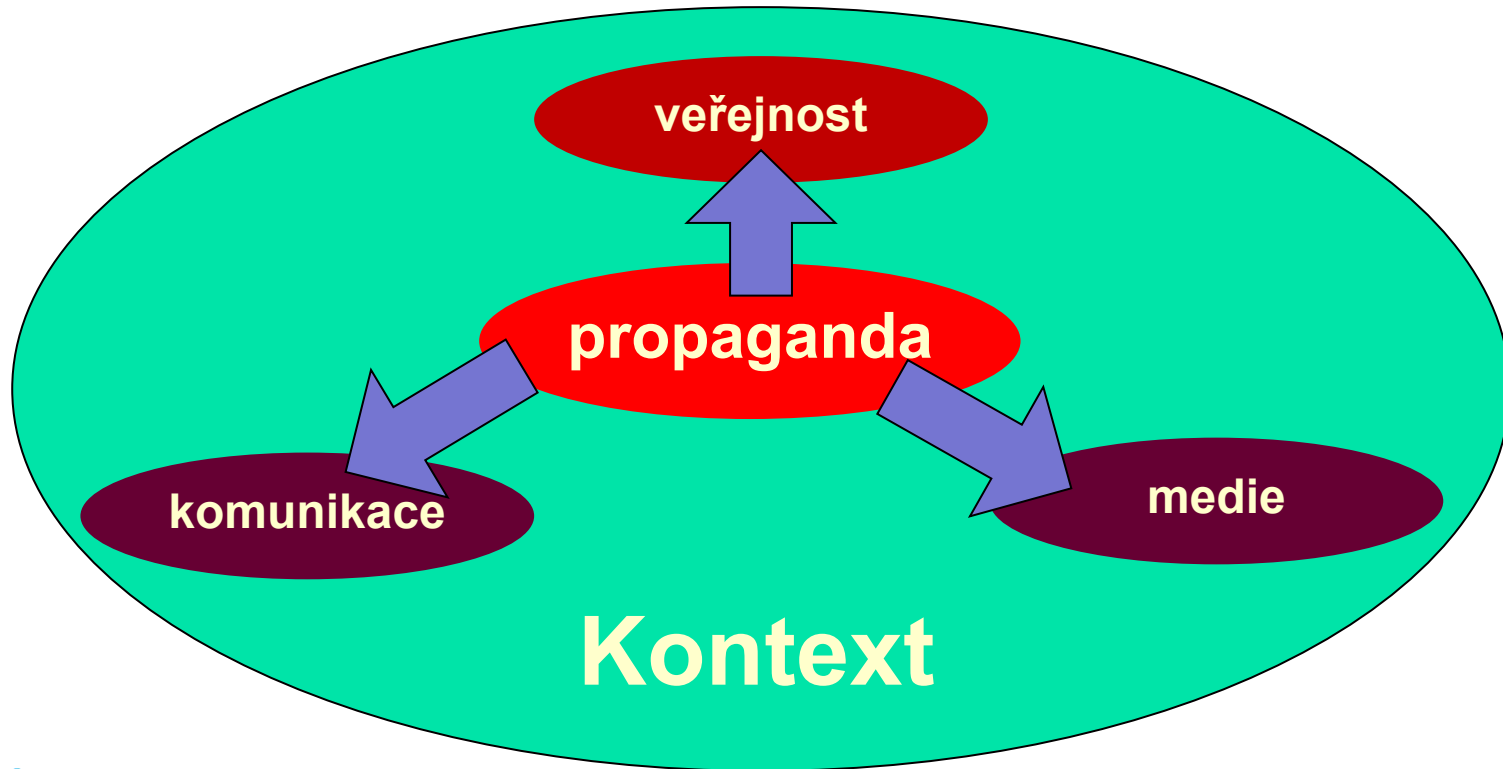

1. Přečtěte si článek od Karla Hružy (,Einleitung: *Propaganda, Öffentlichkeit und Kommunikation im Mittelalter*, S. 9-25)
 - Co je propaganda, co komunikace, co veřejnost ve středověku?
 - Vyberte si jednu s těchto tří kategorií a prohlubte ji (málá rešerše), představte výsledek v plénu

2. Výzva Urbana II. ke křižácké výpravě (1095)
 - které poznatky z Hružova textu se dají aplikovat na pramen (typ komunikace? Veřejnost?)?
 - Je to propaganda nebo ne?

VI. prvky definice pro předmoderní propagandu

«polopaticky»

Prvky: komunikace, veřejnost, propaganda

propaganda

- Vznik:
- 1622: Congregatio de scra fide
- 1789: Franc. Revoluce – tajný spolek
- 1948: Pozitivní význam v komunistických zemích
- 1948: V západních zemích – negativní význam (zkušenost nacizmu, studené války)

Karel Hruža (*1961)
historik
IMAFO (Vídeň)
FF MU

Gerhard Maletzke (1975)

„Propagandou je plánovaný pokus o ovlivnění názorů, postojů a chování cílových skupin s pomocí prvků politické komunikace“

definice

Garth S. Jowett, Victoria O'Donnell (1992)

„Propaganda je záměrná a systematická snaha utvářet vnímání, manipulovat s vědomostmi a řídit chování tak, aby vyvolala odezvu, která podporuje propagandistův cíl“

Alexander Heintzel (1998)

„Je třeba rozlišovat mezi propagandou jako prostředkem ovlivňování, včetně záměrně nepravdivých informací, a politikou image jako projevem budování důvěry“

Kritická reflexe propagandy:

- *kdo je iniciátorem?*
- *Komu slouží obsah a účel?*
- *Jaký cíl je sledován?*
- *Jak vypadá časový plán?*
- *Jaké prostředky se používají?*
- *Kdo určuje strategii a taktiku?*
- *Jsou zohledněny následky?*

=jde o vyjasnění obsahu pojmu ve smyslu ideálního typu, nikoli o přesnou definici (František Graus)

- Ve středověku existovalo z mediálního a společenského hlediska méně druhů propagandy
- Rozdíl mezi reprezentací a propagandou

komunikace

Harold D. Laswell (1948)

„Who says ist in which channel to whom with what effect“?

středověk

- Medium: Omezené množství tiskovin, rukopisů
- Obrázky ve veřejném prostoru

- Propaganda má vždy přímý odkaz k aktualitě společenských problémů

- Iničiátoři propagandy jsou též aktéři, kteří zohledňují očekávání cílové skupiny

- Podle toho vybírají media a kanály propagandy

- Reakce cílové skupiny nemusí pro ní být nutně prospěšná, stačí že prospívá propagandistovi

- V pozdním středověku již existovalo něco jako masová společnost (smíšení vertikální a horizontální společnosti)

- Bylo jednodušší oslovit městskou radu, nežli každého občana města

- Výzkum dopadu? Nemáme většinou žádné zprávy o tom, jak texty/obrázky působily

- Propaganda je specifická kvalita komunikace v konfliktních situacích = Nerozhodnutí nebo nezúčastnění lidé jsou na dálku vyzýváni, aby zformulovali názor a prováděli akce

Prvky: komunikace, veřejnost, propaganda

Karel Hružka (*1961)
historik
IMAFO (Vídeň)
FF MU

veřejnost

Veřejné mínění

Gerhard Schmidtchen (1965)

„Veřejné mínění jsou všechna chování různých skupin obyvatelstva, která jsou schopna zachovat nebo změnit struktury, praktiky a cíle držitelů moci a ochránce řádu“

„Vox populi vox dei“

- transcendentní rozměr veřejného mínění

Kurt Paupié (1982)

„Obecná formulace pojmů „veřejné mínění“ není možná; každý badatel si proto musí vytvořit pracovní definici pro své zkoumané veřejné mínění v závislosti na sociokulturním kontextu doby, na kterou se vztahuje“

„Quod omnes tangit ab omnes approbari debet“

- Kanonická maxima: je nutné mít souhlas všech příslušných stran!

= veřejné mínění je vysoce dynamická jednotka, která se mění podobně rychle jako veřejný prostor

= Samotná skutečnost, že je něco zřejmé, má potvrdit správnost příslušného názoru

Propagandisté nepoužívají pouze psané texty ale ze zálibou si osvojí veřejný prostor a různá media jako průvody, demonstrace, kde se zpívají písně, ukazují obrázky a symboly

Středověká veřejnost = situativní, dynamická a příležitostná!

Úkoly 17.10.

1. Přečtěte si článek od Karla Hružy (,Einleitung: *Propaganda, Öffentlichkeit und Kommunikation im Mittelalter*, S. 9-25)
 - Co je propaganda, co Komunikace, co veřejnost ve středověku?
 - Vyberte si jednu s těchto tří kategorií a prohlubte ji (málá rešerše), představte výsledek v plénu

2. Výzva Urbana II. ke křižácké výpravě (1095)
 - které poznatky z Hružova textu se dají aplikovat na pramen (typ komunikace? Veřejnost?)?
 - Je to propaganda nebo ne?

Křížácká výzva Urbana II. (27. listopad 1095)

Urban v Clermontu (Grandes Chroniques de France, 14. stol)

Urban II.

- **Odo de Châtillon, Odo de Lagery**, z významné šlechtické rodiny, dostalo se mu dobrého vzdělání
- Arcijáhnem v Remeši, později mnich v Cluny a převorem
- 1079 jej opat vyslal do Říma, zde se stal oblíbencem Papeže Řehoře VII. který ho učinil ho kardinálem
- Papežem od 1088, zachráncem reformního papežství

Clermontská synoda (18.-28. 11. 1095)

- Synoda biskupů latinské církve svolaná Urbanem II (tj. především biskupové a opati z Francie, italsí příznivci Urbana)
- Téma: Rozvrat církevního a politického systému v Evropě (schizma a spor o investituru: boj Urbana II. proti Klementu III.)
- Problémy každodenního života v církvi: zakázána laická investitura a přísahy věrnosti kleriků světské moci, potvrzen celibát kleriků a zákaz simonie, upraveno nošení zbraní pro kněze
- **Výzva ke křížové výpravě na pomoc východnímu křesťanství (27. listopadu 1095).**

Šest svědectví o křížácké výzvě

- Křížový list Urbana II. (prosinec 1095)
- **Gesta Francorum (1099)** (anonymní)
- **Fulcher z Chartres**, Historia Hierosolymitana (1101-1128) (pravděpodobně očitě svědectví)
- **Robert z Remeše**, Historia Iherosolimitana (1101-07) (pravděpodobně očitě svědectví)
- **Balderic z Dolu**, Historiae Hierosolymitanae libri IV (1095-1099)
- **Guibert z Nogentu**, Gesta Dei per Francos (1108)

Křižácká výzva Urbana II. (27. listopad 1095)

Strategie?

Výzva se nedochovala v originále; Urban II. údajně nekázal v katedrále v Clérmontu, ale na otevřeném prostranství před obrovským davem, což je nepravděpodobné, protože mluvil latinsky. Jeho výzva je zaznamenána v šesti soudobých zprávách, všechny však zdůrazňují odlišné aspekty. V dnešním bádání je za nejautentičtější považována zpráva **Fulchera z Chartres**:

"Vaši bratři, kteří žijí na Východě, naléhavě potřebují vaši pomoc a vy jim musíte urychleně poskytnout pomoc, která jim byla často slibována. Jak totiž většina z vás slyšela, Turci a Arabové se na ně vrhli a dobyli území Rumunska [Řecké říše] až k západnímu pobřeží Středoziemního moře a k Hellespontu, který se nazývá rameno svatého Jiří. Obsazovali stále více území těchto křesťanů a porazili je v sedmi bitvách. Mnoho jich zabili a zajali, zničili kostely a zpustošili říši. Pokud jim dovolíte ještě chvíli pokračovat v jejich nečistotě, budou Boží věrní mnohem více napadáni." (Fulcher ze Chartres, *Historia Hierosolymitana*).

Křižácká výzva Urbana II. (27. listopad 1095)

Strategie?

Apel; chvála
Franského
,národa‘

Strašení
Hroznými
zprávami

jaká smutná událost nás přivedla na vaše území, jaká potřeba nás sem přivedla; týká se to
všech věřících.

které se často dostávají k našim uším

Vymezení
Nepřítele
(nespecifikovaného)

zčásti je bídně vyvraždil;
Boží kostely důkladně zničil nebo je zabavil pro své bohoslužby.

Strašení
činy nepřítele

Některé přiváží ke kůlům a střílejí do nich šípy. Některé táhnou za krk, jdou po nich holými
meči a zkoušejí, zda jim dokáží jedním úderem setnout hlavu.

Strašení
Válečnými
úspěchy nepřítele
(,za chvíli bude u nás!)

Křižácká výzva Urbana II. (27. listopad 1095)

Strategie?

Chvála franského
(Francouzského);
hrdinství Karla Velikého

Chvála franského
(Francouzského) národa

vašich protivníků. Kež vás činy vašich předchůdců,
jeho syna Ludvíka a dalších vašich králů pohnou a povzбудí k mužení o
pohanská království a rozšířili území Církve svaté.

Vymezení nepřítele,
jeho špinavost a čistota
svatých míst

Chvála francouzského
rytířství

co říká Pán v evangeliu: Kdo miluje otce nebo matku víc než mne, není mě hoděn

Apel na ctnostní rozměr
výpravy

život věčný.

Legitimizace výzvy
biblický odkazem

Křižácká výzva Urbana II. (27. listopad 1095)

Strategie?

Slib: Nadsvětská odměna

Vždyť tato země, v níž žijete, je ze všech stran obklopena moři a horskými pásmy a je vámi osídlena s děsivou hustotou.

Kontrast: sociální a morální bída ve Francii

spory! Vydejte se cestou ke Svatému hrobu, vezměte si tamní zemi od bezbožných lidí,

rozkoše.

**Slib: Osvobození Kristova
Města = osvobození Krista!**

Slib: Vysněná země, která oplývá medem

je tedy nyní v zajetí svých nepřátel a zotročeno pohanstvím těch, kdo neznají Boha. Prosí a

Především od vás žádá podporu, neboť vás, jak jsme již řekli, Bůh nad všechny národy obdařil vynikající slávou ve zbrani. Vydejte se tedy

království."

Apel: naléhavost brzkého osvobození

**Slib: Nadsvětská odměna
Věčné spásení**

Úkoly 24.10.

1. Přečtěte si kapitolu od Thomase Fudge o mediích a strategiích husitské propagandy (‘Paint, Poetry and Pamphlets’, S. 178-274)

- Vyberte si jednu specifickou formu propagandy z textu
- Připravte si na vybraný námět (básně, písně, obrázky atd.) krátkou prezentaci pro kolegy (3- 5 min) ve které představíte význam vašeho média v husitském období

2. Pojmy: narrace (literární), narrativ, diskurz, stereotyp

- Vyberte si dva a proveďte k nim krátkou rešerši. Výsledky budeme diskutovat v semináři